

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการจัดทำบัญชีและความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอเมืองลำปางเกี่ยวกับข้อมูลการบัญชีนั้นผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

แนวคิด และทฤษฎี

1. แนวคิดความรู้ความเข้าใจ (วันเพ็ญ สายชล, 2549 อ้างถึงใน นันทพร เกตุคราม, 2552: 4)

ความรู้ หมายถึง ความจำเกี่ยวกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นความจำ เกี่ยวกับลักษณะทั่วไป วิธีการ กระบวนการ ลำดับ โครงสร้าง

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารความหมายของสิ่งที่เรียนรู้โดยไม่จำเป็นต้องนำไปสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ ได้แก่

1) แปลความ สามารถสื่อความเป็นสิ่งที่เรียนรู้แล้ว โดยวิธีสื่อความหมายอื่น เข้าใจความหมายของความรู้ที่ปรากฏในการสื่อความหมายแบบต่างๆ

2) การตีความ สามารถอธิบายหรือสรุปความเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ได้

3) การขยายความ สามารถพิจารณาถึงสิ่งที่นอกเหนือไปจากเรื่องที่เรียนรู้ทั้งในด้านโอกาสที่จะนำไปใช้ ผลที่เกิดขึ้น แนวโน้มในโอกาสต่อไป

โดยสรุปความหมายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจำ และเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่บุคคลสะสมไว้ และถ่ายทอดต่อกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แล้ว

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการทำบัญชี ประโยชน์ของการจัดทำบัญชี และผู้ประกอบการกับกฎหมายบัญชี

1) วัตถุประสงค์ของการทำบัญชี (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2551)

ข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการได้ทรัพยากรมา และการใช้ทรัพยากรไปทางเศรษฐกิจ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานของกิจการที่จัดทำบัญชีนั้นที่ต้องนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีเพื่อแสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงิน กระแสเงินสดของกิจการ โดยทั่วไปแล้วงบการเงินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) เพื่อให้ข้อมูลทางการบัญชีที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน และการให้สินเชื่อ โดยที่งบการเงินควรเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจอย่างสมเหตุสมผลในการลงทุน และการให้สินเชื่อ ผู้ใช้ข้อมูลในกลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ สถาบันการเงิน นักวิเคราะห์ที่ปรึกษาการลงทุน

(2) เพื่อให้ข้อมูลทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินกระแสเงินสดของกิจการว่ามีความสามารถในการก่อให้เกิดเงินสดที่พึงจะได้รับในอนาคตมีมากน้อยเพียงใด เช่น ดอกเบี้ยเงินปันผล รวมถึงจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการจะได้รับเงินสดนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในปัจจุบันและอนาคต

(3) เพื่อให้ข้อมูลทางการบัญชีเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจของกิจการนำเสนอในงบการเงินช่วยให้ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ และผู้ใช้งบการเงิน ทราบถึงความมั่นคง สภาพคล่อง ความสามารถชำระหนี้ของกิจการ โครงสร้างทางการเงินและความสามารถของกิจการในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

(4) เพื่อให้ข้อมูลที่แสดงเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งผู้บริหารผู้ลงทุน และเจ้าหนี้จะใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการประเมินสภาพการณ์ในอนาคต โดยข้อมูลที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลที่แสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานและคุณภาพของกำไร เป็นต้น

(5) เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรของกิจการ ซึ่งผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินผลการบริหาร หรือความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลทางการบัญชี ความรับผิดชอบดังกล่าวรวมถึงการจัดการ การดูแล การใช้สินทรัพย์ของกิจการก่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีผลต่อการตัดสินใจในการเลื่อนตำแหน่งโยกย้าย หรือเปลี่ยนผู้บริหาร

(6) เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับของกฎหมาย เนื่องจากธุรกิจที่จัดทำงบการเงินนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ นักลงทุน พนักงาน ตลอดจนหน่วยงานรัฐบาล ต่างมีส่วนได้เสียจากธุรกิจในแง่มุมต่างๆ จึงมีพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

2) ประโยชน์ของการจัดทำบัญชี

การจัดทำบัญชีมีประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจดังนี้ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2550: ออนไลน์)

(1) เป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจการทำบัญชีจะทำให้กิจการทราบผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงินของธุรกิจ และความมั่นคงของธุรกิจ โดยในการจัดทำบัญชีนั้น จะบันทึกบัญชีรายการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ เช่น การลงทุน รายรับ และรายจ่าย ที่เป็นของกิจการนั้น ข้อมูลที่ได้บันทึกไว้นั้น จะสามารถนำมาจัดทำเป็นรายงานทางการเงินได้ เช่น งบดุล และงบกำไรขาดทุน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนในการดำเนินธุรกิจ โดยตัวเลขที่ปรากฏในงบการเงินจะสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อวัดผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เช่น การวัดสภาพคล่องของธุรกิจ การวัดประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ การวัดความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ และความสามารถในการชำระหนี้ เป็นต้น

(2) เป็นเครื่องมือช่วยในการวางแผนและตัดสินใจของธุรกิจ ข้อมูลทางบัญชีจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการตัดสินใจ โดยประเมินจากข้อมูลเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อาจจะอยู่ในรูปของรายงานการวิเคราะห์ต่างๆ อันเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริหารงานสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยในการพยากรณ์เหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตได้อย่างมีทิศทางและความเชื่อมั่นสูง สามารถนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นหากมีข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง จะทำให้สามารถพัฒนากิจการให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

(3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนกำไร และควบคุมค่าใช้จ่ายของบริษัท เนื่องจากในการทำบัญชีอย่างถูกต้อง จะทำให้กิจการทราบจำนวนต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และสามารถคำนวณต้นทุนของสินค้าและบริการของกิจการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจกำหนดราคาสินค้า หรือบริการของธุรกิจ ช่วยในการควบคุมต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามประมาณการที่ได้กำหนดไว้ และสามารถนำไปวิเคราะห์ ปรับปรุงรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก รวมถึงช่วยในการวางแผนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับทรัพยากรที่กิจการมีอยู่นอกจากนี้การบันทึกบัญชีจะทำให้สามารถตรวจสอบหาหลักฐานในการเบิกจ่ายแต่ละครั้ง จึงช่วยลดปัญหาในการเบิกจ่ายซ้ำซ้อนได้

(4) เพื่อเป็นเครื่องมือในการหาแหล่งเงินทุนในการจัดทำบัญชีจะทำให้เราได้รายงานทางการเงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อทางธุรกิจต่างๆ อันเป็นหลักฐานในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหนี้และสถาบันการเงิน เช่น เมื่อเราต้องการเงินทุนเพิ่มก็สามารถนำรายงานทางการเงินนั้นไปเป็นข้อมูลประกอบในการขอสินเชื่อกับธนาคาร หรือเจ้าหนี้เงินกู้โดยธนาคาร หรือ

เจ้าหนี้เงินกู้ จะใช้รายงานทางการเงินของกิจการ เพื่อพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ จากความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ยืม รวมถึงกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมกับความ เสี่ยงที่ผู้ให้กู้จะได้รับ อันก่อให้เกิดประโยชน์ในการที่จะทำให้กิจการจะได้รับวงเงินกู้ที่ต้องการ และจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่เหมาะสม

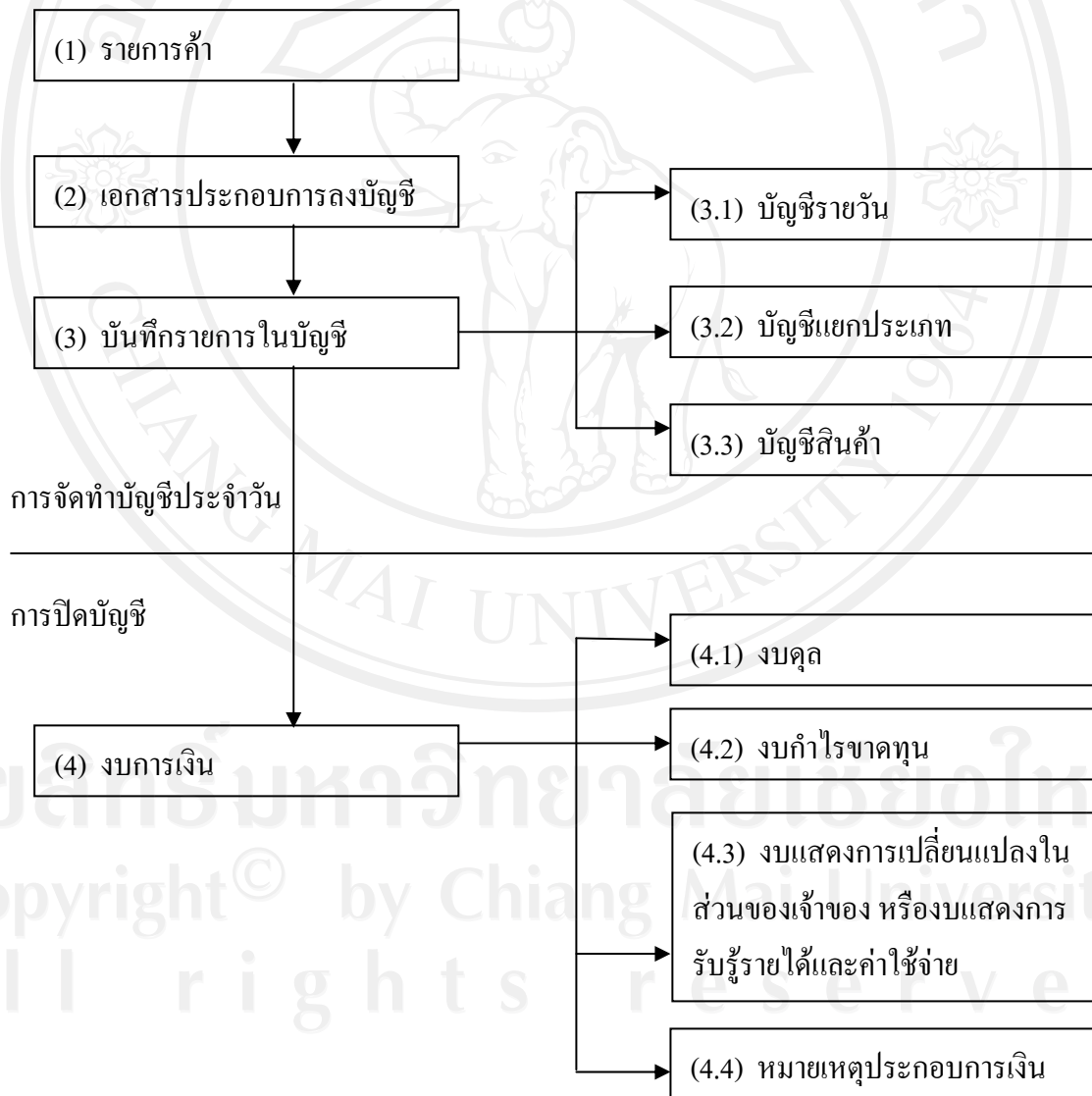
(5) เพื่อให้กิจการมีระบบการควบคุมภายในที่ดี และเป็นสัญญาณเตือนภัยของ กิจการ การมีระบบบัญชีที่ดี จะทำให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีที่ช่วยให้กิจการป้องกันการ ททุจริตที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากข้อมูลทางการเงิน ตลอดจนรายการต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องมีความ หลักฐาน ที่สามารถยืนยันถึงที่มาที่ไปซึ่งจะทำให้โอกาสที่จะเกิดการทุจริตสามารถทำได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลทางบัญชีก็ยังสามารถนำมาวิเคราะห์หาสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้น หากจุดบกพร่อง จุดอ่อน และจุดรั่วไหลได้ ซึ่งจะเป็นสัญญาณเตือนภัยให้กิจการ ได้วางแผน เตรียมการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

(6) เพื่อประโยชน์ในการวางแผน เพื่อเสถียรภาพได้อย่างถูกต้องและประหยัดการ จัดทำบัญชีที่ถูกต้อง จะทำให้ทราบกำไรขาดทุนที่แน่ชัด สามารถวางแผนภาษีอากรได้อย่าง เหมาะสม ประหยัด และเสถียรภาพได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3) ผู้ประกอบการกับกฎหมายบัญชี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2553)

กฎหมายบัญชีที่ผู้ประกอบการพึงต้องปฏิบัติ คือ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการ คือ การจัดทำบัญชี หน้าที่ของผู้จัดทำบัญชีจะดำเนินการโดย ผู้ที่กระทำการแทนนิติบุคคลหรือธุรกิจ คือ หุ่นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กรรมการ บริษัทของบริษัทยำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ผู้กระทำการแทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากนิติบุคคล ต่างประเทศที่เข้ามาประกอบธุรกิจในไทย ผู้ทำการแทนที่ได้รับการแต่งตั้งของกิจการร่วมค้าตาม ประมวลรัษฎากร ผู้จัดการของสถานที่ประกอบธุรกิจประจำ เป็นผู้จัดทำบัญชี โดยกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คือ จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งมีคุณสมบัติและเงื่อนไขของ การเป็นผู้ทำบัญชีตามประกาศกรมทะเบียนการค้า จัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชี ตาม กฎหมายกำหนด และต้องทำบัญชีให้ครบถ้วนและถูกต้อง โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมาย กำหนดเกี่ยวกับ ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลง รายการในบัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี จัดให้มีการควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำ บัญชีให้ถูกต้องและตรงตามความจริง จัดทำเอกสารประกอบการลงบัญชี และส่งมอบเอกสารที่ ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงานฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี และต้อง ปิดบัญชีครั้งแรกภายใน 12 เดือน นับแต่เริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีครั้งต่อไปทุกกรอบ 12 เดือน นับ

แต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน โดยต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยกเว้นสำหรับงบการเงินของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ไม่ต้องมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบงบการเงินได้ สำหรับงบการเงินที่มีรอบปีบัญชีสิ้นสุดใน หรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป และต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันปิดบัญชี โดยให้จัดเก็บ ณ สถานที่ประกอบธุรกิจ โดยปกติการจัดทำบัญชีและงบการเงินมีขั้นตอนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 : แผนภูมิสรุปการจัดทำบัญชีและงบการเงิน

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2553)

ภาพที่ 1 สามารถสรุปรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

(1) รายการค้า คือ เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของกิจการ รวมถึงรายการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก เช่น การซื้อวัตถุดิบ การขายสินค้า การให้บริการรับจ้างต่างๆ การจ่ายค่าใช้จ่าย การรับ-จ่ายชำระหนี้ เป็นต้น

(2) เอกสารประกอบการลงบัญชี หมายถึง บันทึกรับฝาก หนังสือหรือเอกสารใดๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงรายการในบัญชี ซึ่งแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอก
- 2) เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยกิจการ เพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก
- 3) เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยกิจการ เพื่อใช้ในกิจการ

การลงรายการในบัญชีจะต้องใช้เอกสารจากลำดับที่ (1) หรือ (2) แล้วแต่กรณี เว้นแต่ไม่มีเอกสารดังกล่าว จึงให้ใช้เอกสารลำดับถัดไป ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารตาม (1) หรือ (2) มีความเชื่อถือได้สูงกว่า เพราะมีผู้เกี่ยวข้องมากกว่า 1 ฝ่าย เอกสารประกอบการลงบัญชีทุกประเภทต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- 1) ชื่อหรือชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจของผู้จัดทำเอกสาร
- 2) ชื่อของเอกสาร
- 3) เลขที่ของเอกสารและเล่มที่ (ถ้ามี)
- 4) วัน เดือน ปี ที่ออกเอกสาร
- 5) จำนวนเงินรวม

เอกสารประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยกิจการ เพื่อออกให้บุคคลภายนอกจะต้องมีสำเนาเก็บไว้ที่กิจการอย่างน้อย 1 ชุด

(3) บันทึกรายการในบัญชี รวบรวมเอกสารประกอบการลงบัญชี โดยทำการวิเคราะห์รายการค้า ที่เกิดขึ้นตามหลักการบัญชี และนำรายการดังกล่าวไปบันทึกในสมุดบัญชี โดยเรียงลำดับก่อน หลัง ตามรายการที่เกิดขึ้น โดยบันทึกรายการในสมุดบัญชี แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การบันทึกในสมุดรายวันขั้นต้น

ขั้นตอนที่ 2 สรุปยอดจากสมุดรายวันขั้นต้นไปบันทึกในบัญชีแยกประเภท

3.1 บัญชีรายวัน

(ก) บัญชีรายวันรับเงิน เป็นบัญชีขั้นต้นที่ใช้บันทึกรายการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการได้รับเงินสด หรือการเพิ่มขึ้นในบัญชีเงินฝากธนาคาร และกรณีถ้ามีบัญชีธนาคารหลายบัญชี ต้องแยกแต่ละเลขที่บัญชีธนาคาร

(ข) บัญชีรายวันจ่ายเงิน เป็นบัญชีขั้นต้นที่ใช้บันทึกรายการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินสด หรือการลดลงของเงินฝากธนาคาร และกรณีถ้ามีบัญชีธนาคารหลายบัญชี ต้องแยกแต่ละเลขที่บัญชีธนาคาร

(ค) บัญชีรายวันซื้อ เป็นบัญชีขั้นต้นที่ใช้บันทึกเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับการซื้อสินค้า เป็นเงินเชื่อเท่านั้น

(ง) บัญชีรายวันขาย เป็นบัญชีขั้นต้นที่ใช้บันทึกเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับการขายสินค้า เป็นเงินเชื่อเท่านั้น

(จ) บัญชีรายวันทั่วไป เป็นบัญชีขั้นต้นที่ใช้บันทึกรายการอื่นๆ ที่ไม่สามารถบันทึกได้ในบัญชีรายวันรับเงิน รายวันจ่ายหรือรายวันซื้อ รายวันขาย เช่น ยอดยกมา ค่าเสื่อมราคาสินค้าคงเหลือ รายการปิดบัญชี และรายการปรับปรุง ฯลฯ ซึ่งต้องมีคำอธิบายรายการบัญชีเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้วย

3.2 บัญชีแยกประเภท เป็นบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อแยกต่างหากสำหรับรายการต่างๆ ในงบการเงิน โดยผ่านรายการตามประเภทบัญชีที่เกิดขึ้น เช่น บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย ลูกหนี้ และเจ้าหนี้

3.3 บัญชีสินค้า/วัตถุดิบ เป็นบัญชีที่แสดงการเคลื่อนไหวของปริมาณสินค้าหรือวัตถุดิบ แต่ละชนิดและประเภท ว่ามีปริมาณรับเข้ามา จ่ายออกไป และยอดคงเหลือเท่าใด โดยจะแสดงผลค่าต่อหน่วยและมูลค่ารวมด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งตามกฎหมายบัญชีกำหนดให้ธุรกิจที่ทำการผลิต หรือธุรกิจซื้อขายสินค้าต้องจัดทำบัญชีสินค้าหรือวัตถุดิบด้วย (ถ้ามี)

(ก) บัญชีสินค้า

(ข) บัญชีวัตถุดิบ กรณีถ้าเป็นธุรกิจที่ทำการผลิต ต้องจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบแต่ละประเภท เพื่อบันทึกการเคลื่อนไหวของปริมาณวัตถุดิบที่รับ และนำวัตถุดิบไปใช้ในการผลิต และยอดคงเหลือเท่าใด

(4) งบการเงิน หมายถึง รายงานที่แสดงข้อมูลอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจของกิจการ ซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน งบย่อ และคำอธิบายอื่นๆ ซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

4.1 งบดุล คือ รายงานทางการเงินที่สร้างขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป เพื่อแสดงให้เห็นฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง ว่ามีทรัพย์สิน และหนี้สิน ประเภทอะไรเป็นมูลค่าเท่าใด และมีเงินทุนเท่าใด ฐานะการเงินนี้สรุปมาจากบันทึกการเกี่ยวกับการเงิน ในสมุด

บัญชีตั้งแต่ต้นจนถึงวันที่จัดทำบุคคล ซึ่งสินทรัพย์นั้นเป็นสิ่งที่มีการเป็นเจ้าของ ส่วนของบุคคลภายนอกในสินทรัพย์เรียกว่าหนี้สิน และส่วนของผู้ถือกิจการในสินทรัพย์เรียกว่าทุน

4.2 งบกำไรขาดทุน คือ รายงานทางการเงินทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับงวดเวลาหนึ่ง เพื่อสรุปให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายของงวดเวลานั้นแล้ว จะมีผลกำไรหรือขาดทุนสุทธิเท่าใด

4.3 งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นงบที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้นระหว่างต้นงวดกับปลายงวด โดยสะท้อนให้เห็นถึงกำไรและขาดทุนทั้งหมด ที่เกิดจากกิจกรรมของกิจการในระหว่างงวด ซึ่งหากกิจการไม่จัดทำงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น เจ้าของกิจการสามารถจัดทำงบแสดงการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายแทนก็ได้

งบกระแสเงินสด เป็นงบที่แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของเงินสดของกิจการว่ากิจการได้รับเงินสดมาจากแหล่งใดบ้าง และใช้เงินสดไปทางใดบ้าง

4.4 หมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ได้แสดงอยู่ในงบการเงินแต่เป็นข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ใช้งบการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงิน ได้อ่านงบการเงินให้เข้าใจยิ่งขึ้น รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด

งบย่อ คือ งบที่แสดงรายละเอียดประกอบจำนวนบางรายการในงบการเงิน เช่น งบต้นทุนขาย งบต้นทุนผลิต เป็นต้น

รายละเอียดประกอบ เช่น รายละเอียดสินค้าคงเหลือ รายละเอียดทรัพย์สินถาวร และค่าเสื่อมราคาสะสมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลักษณะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดลักษณะ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลักษณะวิสาหกิจ	จำนวนการจ้างงาน (คน)		จำนวนสินทรัพย์ถาวร(ล้านบาท)	
	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50 คน	51-200	ไม่เกิน 50	51 - 200
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25 คน	26 – 50	ไม่เกิน 50	51 – 100
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15 คน	16 - 30	ไม่เกิน 30	31 - 60
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 50 คน	51 - 200	ไม่เกิน 50	51 - 200

หมายเหตุ : ในกรณีที่จำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าทรัพย์สินถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง หรือมีจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์การพิจารณา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศักดิ์ ลักษณะแสงวิไล (2549) ได้ศึกษาปัญหาด้านบุคลากรทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า SMEs ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 1 ล้านบาท ประกอบธุรกิจบริการ ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจอยู่ในช่วง 4-6 ปี บุคลากรทางการบัญชีของ SMEs มีจำนวน 1-3 คน มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และอายุการทำงานเฉลี่ย 1-2 ปี มีปัญหาด้านบุคลากรทางการบัญชีของ SMEs โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหาที่มีระดับมาก ในเรื่องการมีความรู้ความสามารถด้านภาษีอากรและมีประสบการณ์หรือความชำนาญโดยตรงของบุคลากรทางการบัญชี ส่วน SMEs ที่เป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด ที่ประกอบธุรกิจบริการ และการค้าส่งและค้าปลีก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาบุคลากรทางการบัญชีในระดับมาก ด้านการคัดเลือกบุคลากร ในเรื่องการมีความรู้ความสามารถทางด้านภาษีอากร และประสบการณ์หรือความชำนาญโดยตรงของบุคลากรทางการบัญชี เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่มีอายุน้อย จบการศึกษาในระดับ ปวส. ขาดความชำนาญในการทำงานที่เกี่ยวข้อง และสำหรับธุรกิจการผลิตสินค้า มีปัญหาในระดับปานกลางในการคัดเลือกบุคลากร และมีปัญหาระดับน้อยในการรักษาบุคลากร

นฤนถ ศรีภักย์วานิช และอมรา โกไศยกานนท์ (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางการบัญชี และการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 150 ราย โดยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทาง พบว่าความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดทำข้อมูลทางการบัญชีทั้ง 3 ด้าน คือความถี่ในการจัดทำ ความถูกต้องครบถ้วน และความทันต่อความต้องการใช้ และพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลทางการบัญชี และใช้ข้อมูลทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ แต่ไม่เข้าใจถึงหลักการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs ไม่ได้ให้ความสนใจในการเข้าร่วมอบรม เพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางการบัญชี ดังนั้นจึงประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชี

สุวรรณ เล่าหะวิสุทธิ และคณะ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีของกิจการที่ไม่ใช่นิติบุคคลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 ราย พบว่า กิจการที่มีการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีคุณวุฒิ การศึกษาด้านบัญชี ส่วนใหญ่บันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ตามเกณฑ์เงินสด โดยให้ความสำคัญกับ รายรับและรายจ่าย และต้องการทราบข้อมูลรายเดือนมากกว่ารายปี ส่วนผลการศึกษาด้วยการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกิจการที่มีการจัดทำบัญชีจำนวน 35 ราย พบว่าการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็น บัญชีรายรับและรายจ่าย ซึ่งปัจจัยที่ทำให้กิจการมีการจัดทำบัญชี ได้แก่ ผู้ประกอบการต้องการ ทราบข้อมูลการดำเนินงานของกิจการ และผู้ประกอบการเห็นความสำคัญประโยชน์ของการ จัดทำบัญชี แต่มีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและเวลา ปัญหาความรู้ความเข้าใจต่อหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง รวมทั้งปัญหาความถูกต้องและความครบถ้วนของการจัดทำบัญชี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved